

Posudek bakalářské práce Terezy Bečanové:

Náhradní rodinná péče se zaměřením na SOS dětské vesničky. Absence mužského vzoru v SOS vesničkách podle názoru odborníků z oboru náhradní rodinné péče.

Studentka Tereza Bečanová hledala téma pro bakalářskou práci snadno. Bylo jí jasné, že se chce věnovat náhradní rodičovské péči, neboť v době začátku psaní byla věc aktuální v souvislosti s novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí, jehož novum bylo upřednostnění pěstounské péče před péčí ústavní. Upřesňování tématu pak šlo hůře, několikrát bylo od zamýšleného návrhu z různých důvodů upuštěno – nejprve historické zpracování SOS vesniček s pomocí výpovědí pamětníků, potom zpracování zkušenosti matek-pěstounek, byla i snaha zpracovat zkušenost odchovaných dětí. Nakonec Tereza využila to poslední, co jí v té situaci zůstalo: rozhovory s erudovanými osobnostmi z oblasti náhradní rodičovské péče, a z nich se zrodila tato bakalářská práce.

Práce je rozvržena do dvou částí, teoretické (30 stran) a výzkumné (30 stran). Použitá literatura je dostačující co do rozsahu i obsahu, za cizojazyčnou lze považovat vlastní překlad anglické publikace. Práce je doplněna přepsanými poměrně obsáhlými rozhovory v příloze. Zpracování teorie je vedeno tak, aby korespondovalo s výzkumnou částí, aby náležitě připravilo čtenáře na analýzu rozhovorů. Svůj teoretický výklad začíná rodinou, jejíž podoba vychází vždy z daných společenských podmínek. V nich ale také vznikají specifické problémy těch, kteří selžou nebo neuspějí. Tereza citlivě vnímá tuto dobovou podmíněnost neúspěšných, s čímž také souvisí dobové řešení problémů. Vesničky SOS prošly svým vývojem. Jejich vznik původně vycházel z potřeb poválečného Rakouska, zatímco v ČSSR v roce 1968 vznikají jako korelát socialistického kolektivistického smýšlení, jenž měl velkou občanskou podporu, a kvůli tomu byly vesničky v roce 1974 zrušeny (nebo přežívaly zařazené do systému náhradní péče). Tehdejší vesničky plnily potřeby nouze tehdejší doby, a také otázka absence mužského prvku měla své dobové řešení (nahradí jej údržbář, ředitel, psycholog ve vesničkách se vyskytující), které se však tradovalo ještě dlouho potom. Na tomto místě mohla autorka trochu více rozpracovat problematiku psychické deprivace dětí. Když ji Matějček charakterizoval, kladl důraz spíše na citové souvislosti, než na sociální, které vstupují do popředí dnes.

Terezu v její práci zajímalo, co a jak lze využít z toho dřívějšího pro dobu současnou, ve které se výrazně mění i oblast rodinného života (např. vysoká rozvodovost). Hlavní cíl zkoumání je tedy situace ve vesničkách a k tomu komplementárně problematika absentujícího mužského prvku jako vzoru pro další zdravé dospívání dětí, vychovávaných téměř výhradně ženami. Respondentkami je deset odbornic (mužský pohled na věc se nepovedlo sehnat). Ženy buď přímo samy pěstounky jsou, nebo pracují v jiných rolích v oblasti náhradní péče, některé jsou vysokoškolské učitelky v oblasti sociální práce, každopádně všechny v oblasti pracují dlouhou dobu. Vhodnými dotazy výzkumnice posouvá téma a získává bohaté výpovědi zkušených žen citlivě hodnotících různá pro a proti v otázkách týkajících vesniček, a pak i problematiky chybějícího mužského vzoru, neboť „otec je mostem, který vede do společnosti a otevírá cestu do světa“, jak je citováno na s. 33. Autorka pak roztříдила výpovědi a přiřadila je ke zkoumaným okruhům, porovnála je a pokusila se výsledek zobecnit. Výslednicí pak je shrnutí v posledním okruhu, kdy se respondentky dopracovávají k představě o transformaci náhradní rodinné péče, jak by mohla fungovat díky novele a v době rušení ústavů. Jen ilustračně: vesnice mají dosud nezastupitelnou funkci, ale jsou trochu zastaralé, mají se inovovat (jedna z respondentek říká, že „současné vesnice stačí vzít, oprášit a rozvinout“), vyprazdňující se vesnice se mají znovu zaplnit dětmi, nemají se nevydělovat od okolí a nebyt světem se sklonem stát se místem „samo pro sebe“, ale mají se stát centrem okamžité pomoci, s terapeutickou složkou s napojením na původní rodinu, a s důrazem na profesionalitu. Tedy dostat zpátky mužský prvek do rodin ne náhražkovým či kompenzačním způsobem (údržbářem), ale ochranou a podporou toho původního. Tato poslední věta není z úvahy autorky, je mým dovětkem, zdá se mi totiž, že nějaký takový závěr této práci schází.

Práce přináší vhled do problematiky vyvíjející se koncepce náhradní rodinné péče, a autorka při ní prokázala schopnost problém uchopit a řešit, alespoň tak dobře, jak je u bakalářské práce očekáváno. Je napsána velmi pečlivě a kultivovaně, nemám větší výhradu, snad jen, že mohlo být místo výrazu mužský vzor použito výrazu vzor otcovský. Přece jen, mužský prvek je nahraditelný snáze, ale smysl rodiny stojí na tom vzoru otcovském.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku velmi dobrou.